

Krösarundan

Mat och museer i gränsbygden

Dessa blad presenterar en tur på ungefär 20 mil vilken tar dig genom en bygd fylld av historia. Du reser genom Nissans och Fylleåns natursköna dalar. Vid Unnaryd når du även Unnen och Bolmen.

Inom området finns flera små museer och historiska byggnader med information om svunna tider. Flertalet av de som presenteras här nedan vårdas av olika föreningar. Du är varmt välkommen på besök!

Bladet ger också tips på andra sevärdheter längs vägen och du får också tips på var magens behov bäst tillfredsställs. Om du vill ha tid att titta in på de olika museerna och i lugn och ro njuta av andra platser längs vägen så tar rundan mer än en dag. Det finns övernattningsställen! Flertalet museer som nämns nedan är öppna söndagseftermiddagar under juni, juli och augusti.

Din tur startar i Halmstad och vårt förslag är att du följer väg 25 till Simlångsdalen och därifrån fortsätter längs de vackra Simlångssjöarna på mindre vägar förbi Mahult och Femsjö till Unnaryd, Tiraholm, Jälluntofta, Långaryd och Nissaryd för att sedan återvända till Halmstad via Nissans dalgång med bruksorterna Hyltebruk, Torup, Rydöbruk, Nissaström och Oskarström.

Vad är krösen??

Jo, ett äldre småländskt namn på lingon. I västra Småland fanns det förr massor av lingon, ja så mycket att det fanns en hel industri kring lingonen. År 1920 sändes 315 820 kg lingon på den smalspåriga järnvägen för export till Skåne, Danmark och Norge!

Bron i Skärkered

Koordinater: RT 90: 1332532 Ö, 6290219 N
Latitud 56,70899, Longitud 13,07048

Kör väg 25 österut från Halmstad. Gör ett första stopp 11,4 km från korsningen mellan väg 25 och E6 vid den fina stensatta bron som tidigare bar all trafik mellan den här delen av Småland, krösernas landskap, och kustlandet. Passa på att se resultatet av fin stenhuggarkonst! Bron skulle rivras på 1960-talet men intresserad lokalbefolkning förhindrade det.

Bron finns alltid att beskåda inom synhåll från vägen.

Breareds gamla lanthandel

Koordinater: RT 90: 1336401 Ö, 6291426 N
Latitud 56,72118, Longitud 13,1313281

Fortsätt väg 25 ytterligare 4.1 km till avtagsvägen mot Mahult och Lidhult. Bröderna Perssons lanthandel som ligger just vid korsningen ser nästan ut som den gjorde då gubbarna stängde för gott 1941. Här kan du uppleva en riktig lanthandel med anor från 1800-talet. Kommer du när det är öppet sommartid så kan du köpa karameller i strut.

www.hembygd.se/breared

Småskolan i Simlångsdalen

Koordinater: RT 90: 1336447 Ö, 6291417 N
Latitud 56,72113, Longitud 13,13357

Vid den gamla affären ligger före detta småskolan med gammal skolmiljö och inventarier bevarade.

Tillgängligt när lanthandeln är öppen.

Skvaltkvarnen i Svalilt

Koordinater: RT 90: 1340840 Ö, 6294293 N
Latitud 56,74844, Longitud 13,20346

Kör 4,8 km från Simlångsdalen på vägen förbi Mahult till Sundsholm och sväng där av mot Svalilt. Håll höger i korsning efter 1,4 km och kör ytterligare ca 0.3 km till liten parkeringsplats vid en gård. Därifrån är det 10 minuters promenad till skvaltkvarnen. Gå förbi en vägbom, följ vägen nästan till Vekaån och gå sedan uppströms ån längs blå och vitmarkerad stig. Svalilts skvalta ligger längs ån. Där har inte malts säd sedan 1938, men Breareds kulturhistoriska förening ser till att skvaltän bevaras.

Alltid tillgänglig.

Minnessten över bonadsmålare Johannes Nilsson 1757–1827

Koordinater: RT 90: 1339818 Ö, 6296184 N

Latitud 56,76505, Longitud 13,18559

Kör 1,5 km vidare österut från Sundsholm. I

Gyltige precis norr om vägen står en minnessten över traktens mest berömde

bonadsmålare. Han vidareutvecklade en gammal konstnärstradition och speglade sin samtids sociala sammanhang. Mer information om bonadsmåleriet finns i Unnaryd (se nedan). Mer

om Johannes Nilsson: www.lu.se/lup/publikation/19614

Alltid tillgänglig.

Järnåldersdösen vid Fridhem

Koordinater: RT 90: 1343035 Ö, 6297845 N

Latitud 56,78105, Longitud 13,23712

Kör 5,2 km vidare österut från Sundsholm. Vid vägkanten i Fridhem finns ett för Halland

ovanligt fornminne – en järnåldersdös. Sådana finns annars mest i Småland. Graven vid

Fridhem revs när vägen byggdes om, men en intresserad vägarbetare såg till att blocken

ställdes tillbaka på ursprunglig plats precis i vägkanten när arbetena avslutades.

Alltid tillgänglig.

Landskapsgräns och tidigare riksgrens

Koordinater: RT 90: 1346174 Ö, 6304207 N

Latitud 56,83917, Longitud 13,28459

Fortsätt från Fridhem rakt fram mot Femsjö. Efter 7,5 km passeras landskapsgränsen mellan Halland och Småland, tidigare riksgrens mellan Danmark och Sverige. Där står ett minnesmärke.

Alltid tillgängligt.

Sågknorrens Pensionat i Knallhult

Koordinater: RT 90: 1346571 Ö, 6305955 N (vid avtagsvägen).

Latitud 56,85498, Longitud 13,29004

Fortsätt ytterligare 1,8 km från gränsen. En avtagsväg leder till ett litet pensionat i lantbruksmiljö. Gården ligger på mark som vanns när stora sjösänkningar gjordes på 1800-talet. Boende och mat endast efter bokning.

pensionat@sagknorren.se www.sagknorren.se

Sankt Sigfrids källa

Koordinater: RT 90: 1347876 Ö, 6307741 N
Latitud 56,87143, Longitud 13,31034
Ytterligare 2,5 km mot Femsjö från avtagsvägen till Pensionatet ligger Sankt Sigfrids källa. Källan har formen av en liksidig triangel med ett djup av 45 cm. Den är uthuggen direkt i stenhällen. Enligt en tradition ska källan ha bildats då Karl XII lagt sin hatt över klippan. Enligt andra traditioner har den öppnats av Sankt Sigfrid som på 1000-talet lär ha predikat och döpt här. Långt in på 1700-talet har man offrat i källan för att få bot för sjukdomar.
Alltid tillgänglig.

Friesmuseet i Femsjö

Koordinater: RT 90: 1348949 Ö, 6309883 N
Latitud 56,89100, Longitud 13,32665
Efter ytterligare 2,7 km nås Femsjö. Friesmuseet är beläget intill prästgården i Femsjö. Där finns information och föremål med anknytning till denne internationellt berömde botanist. Han växte upp i Femsjö och gjorde mycket vetenskapligt arbete där.
Öppet söndagar i juni–augusti kl 14 – 17.

Femsjö kyrkby

Koordinater: RT 90: 1349043 Ö, 6309991 N
Latitud 56,89200, Longitud 13,32812
Vid folkskolan i Femsjö kyrkby finns en informationsplats där det mesta om traktens historia och natur finns beskrivet. I skolbyggnaderna finns övernattningsmöjligheter och i Femsjö finns också en ca 4 km lång vandringsled, Gula Spåret.
Informationsplatsen och Gula Spåret är alltid tillgängliga. Bokning av vandrarhemmet via inger.knallhult@telia.com

Bäckhästens Bageri och Trädgårdscafé

Koordinater: RT 90: 1353811 Ö, 6311545 N
Latitud 56,90747, Longitud 13,40539
Kör vägen från Femsjö mot Unnaryd. Efter 6,3 km, i Bäck, finns detta intressanta ekoBageri med vedeldad stenugn, brödbutik och caféväxthus! Möjligheter till ridturer för den som vill. Bokas i förväg.
www.backhasten.se

Alebo Pensionat i Unnaryd

Koordinater: RT 90: 1361123 Ö, 6315519 N

Latitud 56,94538, Longitud 13,52313

Alebo brunns- och badanstalt beskrevs 1917 som en enkel, lugn och trevlig plats.

Hälsokällan som fortfarande ger vatten var känd och använd redan på 1600-talet. I slutet av 1800-talet var verksamheten vid Alebo livlig och många kom dit för att ”dricka brunn”. På Alebo erbjuds både goda måltider och övernattni ng i klassisk pensionatsmiljö.

info@alebo.se www.alebo.se

Bonadsmuséet i Unnaryds Hembygdspark

Koordinater: RT 90: 1361502 Ö, 6316977 N

Latitud 56,95857, Longitud 13,52856

Bonadsmåleri utvecklades i denna del av landet under 1700- och 1800-talen. Museet visar en obruten 200-årig bonadstradition från Unnarydstrakten. Öppet söndagar 30 juni–25 augusti.

hembygdsforening@unnaryd.com

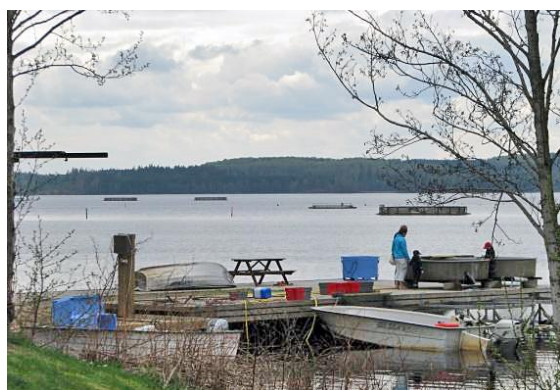
Tiraholms Fisk med gårdsbutik och restaurang

Koordinater: RT 90: 1368575 Ö, 6314945 N

Latitud 56,94249, Longitud 13,64580

Tiraholm, 8 km från Unnaryd, är en halvö i Bolmen där det bodde folk redan på vikingatiden. Nu bedrivs framför allt fiske på Tiraholm. Fisken förädlas lokalt efter egna recept. Du kan äta i restaurangen och också köpa med fisk hem från gårdsbutiken.

fisk@tiraholm.se www.tiraholm.se

Brunnsbacka Sågkvarn

Koordinater: RT 90: 1362531 Ö, 6319657 N

Latitud 56,98293, Longitud 13,54400

Vid Brunnsbacka 3,4 km norr om Unnaryd längs vägen mot Jälluntofta finns en restaurerad såg, kvarn och stickehyvel från 1700- och 1800-talen. Sågkvarnen är den mest exklusiva i Hallands län och blev byggnadsminnesförklarad 2003.

Sågkvarnen går alltid att besöka. Visning ordnas för grupper (tel.0371-604 71 eller 0371-620 38).

Sågkvarnen körs en gång varje år.

Chalanderska museet och skyttepaviljongen i Jälluntofta

Koordinater: RT 90: 1362355 Ö, 6328432 N
Latitud 57,06161, Longitud 13,53631

Här finns konstsnickare Johannes Chalanders verkstad med arbetsskisser och verktyg och en del av de fantastiska möbler som han tillverkade under sin levnad. Även sonen Daniel Chalanders urmakeriverkstad ingår i museet. I närheten finns en sevärd skyttepaviljong och för den som vill njuta av naturen finns den 12 km långa Jälluntoftaleden.

Museet är öppet söndagar 23 juni till 18 augusti kl. 13–15.

Skyttepaviljongen och Jälluntofta kyrka

Charlottenlund i Långaryd

Koordinater: RT 90: 1351020 Ö, 6325600 N
Latitud 57,03268, Longitud 13,35133

Följ vackra slingrande vägar från Jälluntofta via Hässlehult, Vare, Höljeryd och Gassl junga till Långaryd (19,2 km). Hotell vandrarhem och restaurang i lantlig miljö. Möjligheter till fiske, paddling och cykelutflykter. Bokas i förväg.

www.charlottenlund.com

Nissaryds Skans

Koordinater: RT 90: 1350130 Ö, 6324793 N
Latitud 57,02515, Longitud 13,33717

Kör från Charlottenlund en knapp km norrut till Långaryd och håll vänster mot väg 26, över Nissan och strax därefter vänster igen för att åka söderut längs Nissan. Efter 2.5 km på den vägen nås Nissaryds Skans. På 1540-talet byggdes skansen för att försöka stoppa danska invasioner och härjningar. Den är en 60 x 60 meter stor befästningsanläggning med 10 meter breda och 1.5 – 2 meter höga jordvallar. Naturskönt läge vid Nissan. **Alltid tillgängligt.**

Lintalund och Glassbo våffelstuga

Koordinater: RT 90: 1339654 Ö, 6319413 N
Latitud 56,97337, Longitud 13,16827

Från Nissaryd går färden genom Hyltebruk och ut på väg 26 mot Halmstad. Naturresevat och våffelstuga skyltas från väg 26. Området kring gården Lintalund utgör en välbevarad rest av ett ålderdomligt kulturlandskap. Närmast gården ligger en äng som fortfarande brukas på traditionellt sätt med årlig lieslätter. Glassbo våffelstuga erbjuder fika och där finns också en butik med lokalt hantverk.

glassbovaffelstuga@telia.com www.glassbovaffelstuga.com

Bruksmuseet i Rydöbruk

Koordinater: RT 90: 1337863 Ö, 6318065 N

Latitud 56,96066, Longitud 13,13972

Bruksmuseet ligger mellan gamla Nissastigen och järnvägen centralt i Rydöbruk. Ett järnbruk byggdes vid Knystaforsen i Nissan 1742 och ett handpappersbruk 1828. Järnbruket lades ner 1869 och pappersbruket 1882. I deras ställe

kom först ett träsliperi 1887 och tio år senare ett massa- och pappersbruk. De byggnader som då uppfördes speglar tiden när Nissadalen från Hylte till Halmstad var industrins vaggas i Halland. *Öppet söndagar från midsommar till slutet av augusti kl. 14–18.*

Knystahall i Rydöbruk

Koordinater: RT 90: 1337665 Ö, 6317960 N

Latitud 56,95965, Longitud 13,13654

Mitt i Rydöbruk, ett stenkast från Bruksmuseet ligger ett 8 x 17 m stort och ca 9 m högt flyttblock. Det kallas sedan gammalt Knystahall och är ett av de gränsmärken som markerar gränsen mellan landskapen Halland och Småland och som fram till freden i Roskilde 1658 utgjorde riksgräns mellan Sverige och Danmark. *Knystahall är alltid på plats!*

Torups Gästgivaregård

Koordinater: RT 90: 1334205 Ö, 6317826 N

Latitud 56,95722, Longitud 13,07982

Torups Gästis vid järnvägsstationen mitt i Torup erbjuder matupplevelse i historisk och avkopplande gästgiverimiljö.

info@torupsgastgivaregard.se

www.torupsgastgivaregard.se

Spenshult

Koordinater: RT 90: 1329911 Ö, 6306108 N

Latitud 56,85056, Longitud 13,01717

Vägen till Spenshult skyltas från väg 26. Arkitekt Ivar Tengbom ritade det monumentala sjukhuset på 1910-talet. En vandring i parken eller längs de handikappanpassade skogsstigarna gör gott för kropp och själ. Närområdet med fina bokskogar är naturreservat. Fika och mat erbjuds i Parkkaféet måndag till fredag. På helgerna kan det gå att få lunch i matsalen på andra våningen i huvudbyggnaden. www.spenshult.se

Nissaström

Koordinater: RT 90: 1328988 Ö, 6304730 N (Kursgårdens P)
Latitud 56,83786, Longitud 13,00299
Fortsätt från Spenshult på väg 26 några hundra meter till avtagsvägen mot Nissaström. Grumshultsfallet i Nissan forsade fram till slutet av 1880-talet då där byggdes både kraftstation och träsliperi. Ett samhälle växte fram och trots att driften sedan länge upphört finns spåren kvar. I området runt bron över den torrlagda forssträckan finns gott om industriminnen. Nissaström Konferens och Kursgård kan erbjuda övernattnig och servering men måste bokas i förväg. I Nissaström finns också ett naturreservat. Information vid kursgården.

www.nissastrom.se

Karlstorpsstugan

Koordinater: RT 90: 1322106 Ö, 6291517 N
Latitud 56,71678, Longitud 12,89956
Gammal ryggåsstuga från Karl XII:s tid. Utmed väg 26, 16,6 km från Nissaström, 5 km till Halmstad. Går att hyra för de som vill bo lite udda. ***Gå in på www.facebook.com och sök på Karlstorpsstugan.***

Ivars kulle

Koordinater: RT 90: 1321803 Ö, 6290816 N
Latitud 56,71037, Longitud 12,89511
Den väldiga gravhögen från äldre bronsåldern ligger på toppen av en liten grusås. Den syns väl på Nissastigens södra sida strax innan korsningen med E6. Från vägen in mot Sperlingsholm går det att bestiga kullen för den som vill njuta av utsikt! Där finns också en informationsskylt. ***Alltid tillgänglig.***

Detta material har sammanställts av Femsjö Hembygdsförening med syfte att knyta samman vårt kulturarv med nutida utbud av mat och boende i vår bygd. Synpunkter kan sändas till femsjohembygdsforening@gmail.com